

Doç. Dr. Fehmi Karasioğlu Arş. Gör. Alper Veli Çam

Hisse Senedi Yatırımcılarının Yatırım Kararlarında İnternet Kullanımları Üzerine Ampirik Bir Araştırma - I

Doç. Dr. Fehmi KARASİOĞLU

Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F.

Arş. Gör. Alper Veli ÇAM

Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F.

Özet

20'inci yüzyılın ortalarından itibaren bilgi teknolojileri ekonomik yaşamın her noktasında etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle internetin her alanda kullanılmaya başlamasıyla birlikte, sermaye piyasasındaki yatırımcılarda yatırım kararlarını alırken interneti önemli ölçüde kullandıkları görülmektedir.

Çalışmamızda Konya'daki aracı kurumlar ve bankaların menkul kıymet birimlerinde hisse senedi alım satımı yapan yatırımcılar üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada yatırımcıların sermaye piyasası hakkındaki bilgi düzeyleri ile yatırım kararları alırken interneti ne ölçüde ve hangi amaçla kullandıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sermaye piyasası, aracı kurum, hisse senedi, internet.

Abstract (An Empirical Study on the Usage of Internet by Stock Investors on Investment Decisions)

Since middle of the 20' th century, information technologies have been used effectively in every period of economic life. As is known internet has been used every area, consequently when inventors make a decision for investment they have to use this development.

This paper, made a research on investors who trade stock share brokerage house and bank's financial assets units in Konya. It has been tried to be measured the investor's knowledge level of about capital market and when they make a decision for investment, the internet is used which aim and measure by inventors.

Key Words: Capital market, brokerage house, stock share, internet.

1. Giriş

Hisse senedi yatırımcılarının sermaye piyasası araçları hakkındaki bilgi eksikliği bilinçsiz yatırımlara yol açmakta ve bunun sonucunda da yatırımcılar mağdur olabilmektedirler. Yatırımcılar bilgi eksikliklerini giderebilmek için çeşitli kurumlardan bilgi elde edebilecekleri gibi kendi imkan-

larıyla da bu eksikliklerini giderebilirler. Bu bilgi eksikliğini karşılayabilmenin ve daha bilinçli yatırımlar yapabilmenin günümüzde en pratik yollarından biri internettir.

İnternetin sermaye piyasasında kullanılmaya başlanmasıyla birlikte hisse senedi yatırımcılarının davranışlarında da değişik-

likler meydana gelmiştir. İnternet üzerinden yatırım yapmanın ve yapılan yatırımların internet üzerinden takibi daha kolay hale gelmiştir. Çalışmamızda hisse senedi yatırımcılarının genel düşünceleri ile yatırım kararları almada internet kullanımının etkinliğini ölçmeye çalışacağız.

1.1. Araştırmanın Amacı

İMKB'nin kuruluşundan bu yana İMKB'deki yatırımcılar üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Fakat yatırımcı davranışlarına yönelik bu araştırmalarda, internetin yatırımcı üzerindeki etkisine fazla yer verilmemiştir. İnternetin sermaye piyasasında kullanılmaya başlanması ile birlikte yatırımcıların davranışlarında da çeşitli değişiklikler meydana gelmiştir. İnternetin, esnek seçim imkanı tanınması, detayları bir arada bulabilme imkanı vermesi, makro ve mikro düzeyde kıyaslama olanağı sunması yatırımcılara çok büyük faydalar sağlamaya başlamıştır. (İsenman ve Lenz, 2001, 173)

Bu çalışmada genel olarak iki konu üzerinde durulacaktır. Bunlardan birincisi yatırımcıların sermaye piyasası kapsamındaki araçlar, kurumlar, kanunlar gibi konularındaki genel yargıları incelenerek yatırımcıların genel görüşleri açıklanmaya yöneliktir. İkincisi ise, yatırımcıların yatırım kararlarını alırken interneti ne amaçla ve ne ölçüde kullandığını açıklamaya yöneliktir.

1.2. Araştırmada Kullanılan Hipotezler

Araştırmada İMKB yatırımcılarının eğitim düzeyleri, gelir düzeyleri ve borsada işlem yaptıkları yıllar ile yatırım kararı verirken internet kullanımını arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılacaktır. Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde Ki-kare (χ^2) test yönteminden yararlanılacaktır.

Araştırma kapsamında kullanılan hipotezler:

H₀= Yatırımcıların yaşı ile yatırım kararı alırken interneti kullanma sıklığı arasında ilişki yoktur.

H₁= Yatırımcıların yaşı ile yatırım kararı alırken interneti kullanma sıklığı arasında ilişki vardır.

H₀= Yatırımcıların eğitim düzeyi ile yatırım kararı alırken interneti kullanma sıklığı arasında ilişki yoktur.

H₂= Yatırımcıların eğitim düzeyi ile yatırım kararı alırken interneti kullanma sıklığı arasında ilişki vardır.

H₀= Borsada işlem yapma süresi ile yatırım kararı alırken interneti kullanma arasında ilişki yoktur.

H₃= Borsada işlem yapma süresi ile yatırım kararı alırken interneti kullanma arasında ilişki vardır.

H₀= İnterneti kullanma sıklığı ile finansal ve finansal olmayan tüm bilgilerini belli standartlar içerisinde web sayfalarında yayınlanması arasında bir ilişki yoktur.

H₄= İnterneti kullanma sıklığı ile finansal ve finansal olmayan tüm bilgilerini belli standartlar içerisinde web sayfalarında yayınlanması arasında bir ilişki vardır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında birincil verileri elde etmede anket yönteminden yararlanılmıştır. Anket çalışması Konya'da aracı kurumlar ve bankaların menkul kıymet birimlerinde hisse senedi alım ve satımı yapan yatırımcılara uygulanmıştır. Mevcut kurumlardaki yatırımcılara toplam 125 adet anket dağıtılmış, bunların 67 tanesinin (% 54) geri dönüşümü sağlanmıştır.

1.4. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Araştırmada öncelikle anket sorularına verilen cevaplar, frekans ve oran dağılımı dikkate alınarak genel bir değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Daha sonra ise, hipotezlerle ilgili olan sorular karşılaştırılarak değerlendirme yapılmıştır.

1.4.1. Anket Sonuçlarının Genel Olarak Değerlendirilmesi

Bu bölümde anket sorularına verilen cevaplar, frekans ve oran dağılımı dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Anket sorularının ilk altısı yatırımcı profilini ortaya koymaya yöneliktir.

Tablo 1: Yatırımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Bay	56	83,6	83,6	83,6
Bayan	11	16,4	16,4	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Tablo1'de görüldüğü gibi, ankete yanıt verenlerin % 16,4'ü kadın iken, erkek yatırımcıların oranı 82,4'dür. Yatırımcıların çok büyük bir bölümünü erkek yatırımcılar oluşturmaktadır. Serpil Döm tarafından 2002 yılında yapılan çalışmanın da büyük bir bölümünü erkek yatırımcılar (% 82,6) oluşturmaktadır. Bu durum sermaye piyasasının genelinde aynıdır.

Tablo 2'de yatırımcıların yaş gruplarına göre dağılımı verilmektedir. Yatırımcıların sadece % 3'lük kısmı 18-23 yaşları arasındadır. Yatırımcıların % 58,2 gibi yarısından fazla bir bölümü ise 23-40 yaşları arasındadır. 40 yaş üstündeki yatırımcıların oranı ise % 38,8'dir.

Tablo 2: Yatırımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
18-23	2	3,0	3,0	3,0
23-30	21	31,3	31,3	34,3
30-40	18	26,9	26,9	61,2
40 ve üzeri	26	38,8	38,8	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Tablo 3' de görüleceği üzere ankete katılan yatırımcıların % 25,4'ü serbest meslek sahibi, % 13,4'ü memur iken % 10,4'ü de emeklidir. Ankete katılan yatırımcıların sadece % 3'ü avukat iken, akademisyen ve yatırım uzmanlarının oranı % 9'dur. Ankete katılan yatırımcılardan en fazla esnaf-serbest meslek sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Yatırımcıların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Esnaf-Serbest	17	25,4	25,4	25,4
Memur	9	13,4	13,4	38,8
İşçi	6	9,0	9,0	47,8
Akademisyen	3	4,5	4,5	52,2
Emekli	5	7,5	7,5	59,7
Öğretmen	7	10,4	10,4	70,1
Yatırım Uzmanı	3	4,5	4,5	74,6
Öğrenci	4	6,0	6,0	80,6
Avukat	2	3,0	3,0	83,6
Diğer	11	16,4	16,4	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Tablo 4'te ankete katılan yatırımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımı verilmektedir. Yatırımcıların % 23,9'i lise mezunu iken, % 68,7 gibi büyük bir bölümü ise üniversite mezunudur. İlkokul ve ortaokul mezunu olanların oranı ise sadece % 7,5'dür.

Tablo 4: Yatırımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
İlkokul	1	1,5	1,5	1,5
Ortaokul	4	6,0	6,0	7,5
Lise	16	23,9	23,9	31,3
Üniversite	46	68,7	68,7	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Tablo 5'de yatırımcıların gelir düzeylerine göre dağılımı verilmektedir. Geliri 2.000-5.000 YTL arası olan yatırımcıların oranı % 7,5 , 5.000 YTL ve üzeri gelir düzeyine sahip yatırımcıların oranı % 3'dür. Yatırımcıların büyük bir kesminin (% 89,6) gelir düzeyi 0-2.000 YTL arasındadır.

Tablo 5: Yatırımcıların Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-1.000 YTL	31	46,3	46,3	46,3
1.000-2.000 YTL	29	43,3	43,3	89,6
2.000-5.000 YTL	5	7,5	7,5	97,0
5.000 YTL ve üzeri	2	3,0	3,0	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Tablo 6'da yatırımcıların kaç yıldır borsada işlem yapmakta oldukları görülmektedir. Ankete katılan yatırımcıların % 59,7'i 2 yıldan fazla süredir borsada işlem yapmakta iken son 2 yıla kadar borsada işlem yapan yatırımcıların oranı % 40,3'dir. Borsanın yükselişte olduğu son iki yıl içerisinde borsaya giren yatırımcıların sayısında artış görülmektedir.

Tablo 6: Yatırımcıların Borsada İşlem Yaptıkları Süre

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-1 yıl	8	11,9	11,9	11,9
1-2 yıl	19	28,4	28,4	40,3
2-5 yıl	19	28,4	28,4	68,7
5 yıl ve üzeri	21	31,3	31,3	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Bu bölümde yatırımcılara, yatırım kararları ile ilgili sorular sorulmuş, ve en az, az, çok, en çok gibi derecelendirmeye tabi tutmaları istenmiştir. Bu tip soruların birincisinde yatırımcılara yatırım kararlarını

neye göre verdikleri sorulmuştur. Tablo 7'de bu soruya ilişkin sonuçlar verilmiştir. Buna göre yatırımcılar kararlarını en çok kendi bilgilerine dayanarak verdiklerini ifade etmişlerdir. Daha sonra ise sırasıyla

aracı kurum ve tavsiyedyumlar gelmektedir. Serpil Döm tarafından 2002 yılında yatırımcılara yapılan anket çalışmasında "En son yaptığınız ve yanlış olduğunu düşündüğünüz işlem kararında rol oynayan kimdi?" şeklindeki soruya yatırımcıların %

47,1'i kendi analiz ve değerlendirmem cevabını vermişlerdir.(Döm, 2003; 4) Burada da görüldüğü gibi yatırımcılar kararlarını en çok kendi değerlendirmelerine göre vermektedirler.

Tablo 7: Yatırımcıların Yatırım Kararlarını Etkileyen Faktörler

	N	Minimum	Maksimum	Anlam	Standart Sapma
Tavsiye ve Duyumlar	56	1,00	4,00	2,3036	,9326
Aracı Kurum	57	1,00	4,00	2,6140	,7735
Kendim	67	1,00	4,00	3,3284	,9907
Diğer	53	1,00	4,00	1,8302	1,2206
N	53				

* Birden fazla seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

Tablo 8'de ise yatırım kararlarını kendileri veren yatırımcılara gerekli bilgileri nereden elde ettikleri sorusuna verilen cevaplara yer verilmiştir. Buna göre, yatırım kararlarını kendileri veren yatırımcılar gerekli bilgileri en çok Tv'den elde etmektedirler. Daha sonra gazete ve dergilerden bilgileri elde ederlerken, en az bilgi edindikleri yer olarak internet seçeneğini işaretlemişlerdir.

Tablo 8: Yatırım Kararlarını Kendileri Veren Yatırımcıların Bigi Kaynakları

	N	Minimum	Maksimum	Anlam	Standart Sapma
Gazete-dergi	59	1,00	4,00	2,6949	1,1634
Tv (haber,teletext...)	61	1,00	4,00	2,8361	,8599
İnternet	51	1,00	4,00	2,3333	1,0520
Diğer	58	1,00	4,00	2,3966	1,3757
N	48				

* Birden fazla seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

Tablo 9'da yatırımcıların, firmaların finansal tabloları dışında hangi bilgileri görmek istedikleri görülmektedir. Buna göre yatırımcıların en çok firmanın geleceğe ait projeleri ile firma hakkındaki genel görüşleri bilmek istemektedirler.

Tablo 9: Yatırım Yapmayı Düşündüğünüz Firmanın Finansal Tabloları Dışında Hangi Bilgilerini Görmek İstersiniz?

	N	Minimum	Maksimum	Anlam	Standart Sapma
Geleceğe ait projeler	63	1,00	4,00	2,9524	1,0840
Yöneticilerin görüşleri	57	1,00	4,00	2,4035	,8631
Firma hakkında görüşler	59	1,00	4,00	2,9661	,9994
Diğer	55	1,00	4,00	1,8545	1,2083
N	54				

* Birden fazla seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

“Yatırımcıların bilgi düzeylerinin artırılması için ne gibi düzenlemeler yapılmalıdır” şeklindeki soruya ilişkin cevaplar Tablo 10’da sunulmuştur. Yatırımcılar, en çok aracı kurum tarafından bilgilendirilmek istenmektedirler. Daha sonra ise kendi bilgi düzeylerini yükseltmek istenmektedirler.

Tablo 10: Bir Yatırımcı Olarak Bilgi Düzeyinizin Arttırılması İçin Ne Gibi Düzenlemeler Yapılmalıdır?

	N	Minimum	Maksimum	Anlam	Standart Sapma
Aracı kurum tarafından bilgilendirme	66	1,00	4,00	2,9394	1,0796
Eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi	57	1,00	4,00	2,6842	,9289
Kendi bilgi düzeyimi yükseltmek	56	1,00	4,00	2,8929	,9279
Diğer	54	1,00	4,00	1,6111	1,0714
N	54				

* Birden fazla seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

Tablo 11’de görüldüğü gibi yatırımcılar en çok, “S.P.K” ve “aracı kurum” tarafından korunduklarına inanmaktadırlar. Daha sonra ise yatırımcılar “kendim korunurum” seçeneğini işaretlemişlerdir.

Tablo 11: Bir Yatırımcı Olarak Hangi Kurum Tarafından Haklarınızın Korunduğuna İnanıyorsunuz?

	N	Minimum	Maksimum	Anlam	Standart Sapma
S.P.K	61	1,00	4,00	2,9672	1,0323
Aracı kurum	60	1,00	4,00	2,7000	,8694
Kendim korunurum	59	1,00	4,00	2,9661	1,0662
Diğer	54	1,00	4,00	1,5370	,9657
N	54				

* Birden fazla seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

Sermaye piyasasında yatırımcılar, yatırım kararları ile birlikte riski de üstlenmektedirler. Tablo 12’de görüleceği üzere ankete katılan yatırımcıların % 91 gibi büyük bir kısmı buna inanmaktadır. Yatırımcıların % 7.5’lik kısmı ise riski üstlenmediklerini savunmaktadırlar.

Tablo 12: Yatırımcılar, Yatırım Kararıyla Birlikte Riski de Üstlenirler

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	5	7,5	7,5	7,5
Kararsızım	1	1,5	1,5	9,0
Katılıyorum	26	38,8	38,8	47,8
Kesinlikle katılıyorum	35	52,2	52,2	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

SPK'nın temel görevi sermaye piyasasının işleyiş kurallarını belirlemek, piyasadan fon kullanan şirketlerin belli kurallara uygun olarak en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak, sermaye piyasasına yatırım yapan tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarını korumak ve piyasaların adil ve etkin çalışmasını sağlamaktır. Tablo 13' de "S.P.K'nın görevi sadece sermaye piyasası

düzenlemelerine uyulmasını sağlamaktır" yönündeki ifadeye yatırımcıların katılıp katılmadığının sonuçları verilmiştir. Buna göre yatırımcıların % 49,3'ü katılmadığı yönünde görüş ifade ederken, % 41,9'u ise bu görüşe katıldığını belirtmiştir. Bu sonuç yatırımcıların S.P.K'dan temel görevinin dışında farklı beklentileri olduğunu göstermektedir.

Tablo 13: Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'nun Görevi Sadece Sermaye Piyasası Düzenlemelerine Uyulmasını Sağlamaktır

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	13	19,4	19,4	19,4
Katılmıyorum	20	29,9	29,9	49,3
Kararsızım	6	9,0	9,0	58,2
Katılıyorum	22	32,8	32,8	91,0
Kesinlikle katılıyorum	6	9,0	9,0	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

S.P.K. verdiği eğitim hizmetleri ile yatırımcıların bilgi gereksinimlerini karşılamaya çalışmaktadır. Tablo 14'de yatırımcıların S.P.K'nın eğitim hizmetleri hakkında görüşlerine ilişkin cevaplar sunulmuştur. Yatırımcıların % 62,7'i S.P.K'nın yeterli eğitim hizmetleri sunduğuna inanmamaktadır. % 19,4'ü ise yeterli miktarda eğitim hizmetleri sunduğuna inanmaktadır.

Tablo 14: Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Yeterli Eğitim Hizmetlerini Sunmaktadır

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	14	20,9	20,9	20,9
Katılmıyorum	28	41,8	41,8	62,7
Kararsızım	12	17,9	17,9	80,6
Katılıyorum	7	10,4	10,4	91,0
Kesinlikle katılıyorum	6	9,0	9,0	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Sermaye piyasasındaki yatırımcılar, yatırım kararlarını edindikleri çeşitli bilgilere göre vermektedirler. Bu bilgilerin ise yasal çerçeveler içerisinde her yatırımcıya eşit şekilde dağıtılması esastır. (Karasioğlu, 2001; 9) Bir yatırımcının diğer yatırımcıdan daha az veya daha fazla bilgiye sahip

olması vereceği kararları da etkileyecektir. Tablo 15'de görüldüğü gibi sermaye piyasasında bilginin eşit dağılması gerektiğine katılanların oranı % 76,1'dir. % 10,5'ü katılmadıklarını yönünde görüş bildirirken, yatırımcıların % 13,4'i ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 15: Sermaye Piyasasında Olumlu Kararlar Alabilmek İçin Bilginin Eşit Dağılımı Gerekmemektedir

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	6	9,0	9,0	9,0
Katılmıyorum	1	1,5	1,5	10,4
Kararsızım	9	13,4	13,4	23,9
Katılıyorum	30	44,8	44,8	68,7
Kesinlikle katılıyorum	21	31,3	31,3	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Borsadaki bir firmanın hisse senedi fiyatındaki dalgalanmalar genelde;

- Ülkedeki ekonominin genel yapısına,
- İlgili firmanın ekonomik yapısına,
- İlgili firmanın göstermiş olduğu performansa bağlıdır.

Tablo 16'da yatırımcıların bu dalgalanmaların ülkedeki ekonomik şartlardan mı

yoksa firmanın göstermiş olduğu performansına ve ekonomik yapısına mı bağlı olduğuna yönelik bir ifade hakkındaki görüşleri sunulmuştur. Ankete katılan yatırımcıların yarısı (% 50), bu dalgalanmaların firmanın göstermiş olduğu performansına ve ekonomik yapısına bağlı olduğuna inanırken, % 41,8'i ise buna katılmamaktadır.

Tablo 16: Borsa'daki Bir Firmanın Hisse Senedi Fiyatındaki Dalgalanmalar, Ülkedeki Ekonominin Genel Yapısından Çok Firmanın Göstermiş Olduğu Performansına ve Ekonomik Yapısına Bağlıdır

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	13	19,4	19,4	19,4
Katılmıyorum	15	22,4	22,4	41,8
Kararsızım	5	7,5	7,5	49,3
Katılıyorum	22	32,8	32,8	82,1
Kesinlikle katılıyorum	12	17,9	17,9	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Piyasadaki hisse senedi fiyatlarının oluşmasında kamuya açıklanan bilgiler dışında, kamuya açıklanmamış bilgilerin de tesiri vardır. Çünkü firmanın sahip, yönetici veya çalışanları sahip oldukları bir bilgiyi kamuya açıklamadan bu bilgiler ışığında hisse senedi alım-satımı yapmakta bu da ilgili hisse senedinin fiyatına tesir etmektedir. Sermaye Piyasası Kanunu'nun 47-A maddesi ile bu durum yasaklanmış durumdadır. Tablo 17'de hisse senedi fiyatlarının

oluşmasında kamuya açıklanmamış bilgilerin etkisinin olup olmadığına yönelik bir yargıya yatırımcıların verdikleri cevaplar sunulmuştur. Buna göre yatırımcıların büyük bir oranı (% 79,2) hisse senedi fiyatlarının oluşmasında kamuya açıklanmamış bilgilerin de etkisi vardır görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir. % 13,4'si buna katılmadığını belirtirken, yatırımcıların % 7,5'ü ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 17: Piyasadaki Hisse Senedi Fiyatlarının Oluşmasında Kamuya Açıklanan Bilgiler Dışında, Kamuya Açıklanmamış Bilgilerinde Etkisi Vardır

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	2	3,0	3,0	3,0
Katılmıyorum	7	10,4	10,4	13,4
Kararsızım	5	7,5	7,5	20,9
Katılıyorum	34	50,7	50,7	71,6
Kesinlikle katılıyorum	19	28,4	28,4	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Yatırımcılara, yatırımcının beklentilerini dikkate alarak, maksimum düzeyde bilgi sağlayan firmaların hisse senetlerine olan talebin artacağı yönündeki görüşe katılıp katılmadıkları sorulmuş ve sonuçlar tablo 18'de sunulmuştur. Bu tabloya göre yatırımcıların % 61,2 katıldığını, % 11,9 ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla ankete katılan yatırımcıların yarısından fazlası bu durumda hisse senetlerine olan talebin artacağı yönünde görüş belirtmişlerdir.

Yatırımcıların % 61,2 katıldığını, % 11,9 ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla ankete katılan yatırımcıların yarısından fazlası bu durumda hisse senetlerine olan talebin artacağı yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 18: Yatırımcının Beklentilerini Dikkate Alarak, Maksimum Düzeyde Bilgi Sağlayan Firmaların Hisse Senetlerine Olan Talep Artacaktır

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	8	11,9	11,9	11,9
Katılmıyorum	10	14,9	14,9	26,9
Kararsızım	8	11,9	11,9	38,8
Katılıyorum	25	37,3	37,3	76,1
Kesinlikle katılıyorum	16	23,9	23,9	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

İ.M.K.B, hangi şirketlerin senetlerinin ve ne miktarda işlem görebileceğini düzenleyen bir kurumdur ve görevlerinden birisi de budur. Bu ifadeye katılıp katılmadıkları yönünde yatırımcılara sorulan sorununun cevapları Tablo 19'da görülmektedir. Buna göre ankete katılan yatırımcıların % 25,4'ü bu ifadeye katılmadıklarını belirtmekte, % 6'ı ise kararsız olduğunu belirtmektedir. Yatırımcıların % 68,6 gibi büyük çoğunluğu ise bu duruma katıldıklarını beyan etmektedirler.

Tablo 19: İMKB, Hangi Şirketlerin Senetlerinin ve Ne Miktarda İşlem Görebileceğini Düzenleyen Bir Kurumdur

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	6	9,0	9,0	9,0
Katılmıyorum	11	16,4	16,4	25,4
Kararsızım	4	6,0	6,0	31,3
Katılıyorum	34	50,7	50,7	82,1
Kesinlikle katılıyorum	12	17,9	17,9	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Yatırımcıların borsada gerçekleştirmiş oldukları hisse senedi işlemleri sonucunda getirilerine güvence veren kuruluşlar bulunmamasına rağmen, ankete katılan yatırımcıların % 46,3 gibi büyük bir çoğunluğu getirilerine güvence veren kuruluşlar oldu-

ğuna inanmaktadır.(Tablo 20) Bu sonuç bize yatırımcılarımızın yeterince bilinçli olmadıklarını göstermektedir. % 29,9'u getirilerine güvence veren kuruluşların olmadığına inanmakta, % 23,9'u ise bu konuda kararsız olduğunu beyan etmektedir.

Tablo 20: Borsadaki Hisse Senetleri İşlemlerinin Sonucunda, Getirilere Güvence Veren Kuruluşlar Mevcuttur

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	12	17,9	17,9	17,9
Katılmıyorum	19	28,4	28,4	46,3
Kararsızım	16	23,9	23,9	70,1
Katılıyorum	15	22,4	22,4	92,5
Kesinlikle katılıyorum	5	7,5	7,5	100,0
Toplam	67	100,0	100,0	

Bir firma menkul kıymetler piyasasında işlem görmeye başladıktan sonra kamu aydınlatma olgusu içerisinde sonradan gerçekleştirmiş olduğu patent, lisans veya yeni yaptığı bir anlaşmayı İ.M.K.B'ye bildirmek zorundadır. Tablo 21'de görüldüğü gibi yatırımcıların sadece % 6'lık bir kısmı bu görüşe katılmaz iken, %88,1 gibi büyük bir kısmı bu konuda hem fikirdirler.

Sonuç

Yaptığımız araştırmada yatırımcı profilleri ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın Konya ilinde yapıldığı ve örnek kitlenin burada bulunan yatırımcı ve aracı kurumlardan alındığını, makalenin değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiği inancındayız. Yatırımcılar, kararları alırken çoğunlukla firmaların geleceğe yönelik çalışmalarını hakkında bilgi sahibi olmak istedikleri görülmektedir. Sermaye piyasasında en çok dikkati çeken unsurun "GÜVEN" olduğu açıktır. Araştırmamızda yatırımcıların güven duydukları ve kanaatimize göre de güven duymaları gereken kurumların başında Sermaye Piyasası Kurulu gelmektedir.

Yatırımcıların bilinçlenmesi açısından da önemli olduğuna inandığımız sorularda bu bölümde incelenmeye alınmış ve yatırımcılara yöneltilmiştir. Özellikle simetrik bilgi dağılımının son derece önemli olduğu

sermaye piyasalarında, yatırımcıların bilgileri eş düzeyde elde etmeleri halinde onların piyasaya olan güvenlerini artıracak ve sermaye piyasalarında daha uzun süreli kalmalarını teşvik edecektir. Bu yönde sorduğumuz soruya % 79 oranında olumlu cevap verdikleri Tablo'17'de görülmektedir.

Çalışmamızın bir sonraki bölümünde ise ortaya koyduğumuz hipotezlerin test edilmesi aşamaları ele alınarak, yatırımcı kitlelerinin internet karşısındaki durumları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Kaynaklar

- Bolak, Mehmet, Menkul Kıymetler ve Portföy Analizi, Beta Basın Yayım, İstanbul, 1998.
- Doğrusöz, A. Bumin, "*Sermaye Piyasasında Manipülasyon Suçu*", <http://www.turmob.org.tr/turmob/basin/05-01-2004.htm>
- Döm, Serpil, "İMKB Yatırımcısı Psikolojisi ile Yatırım Davranışlarının Ampirik Analizi", Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Dergisi, 2003. www.kho.edu.tr
- Gray, Glen L, "*Financial Reporting on the Internet - Instant, Economical, Global Communication*", <http://www.ifac.org/News/SpeechArticle.tml?NID=9792351331>
- Işenman, Ralf and Lenz, Christian, "Internet-Based Integration Of Financial and Environmental Reporting: Step Towards Sustainability Reporting" The 2001 Business Strategy and

Environment Conference, EPR Environment, UK, 2001.

Karabıyık, Lale Erdem, Menkul Kıymetler Borsası ve Diğer Yatırım Alternatifleri, Marmara Kitabevi Yayınları, Bursa, 1997.

Karasioğlu, Fehmi, İnternet Tabanlı Finansal Raporlama, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

Karasioğlu, Fehmi, "İçeriden Öğrenenler Ticareti (İnsider Trading) ve Türkiye'de Muhasebenin Yatırımcılara Bilgi Sağlama Sorumluluğu", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 3, 1998.

Lymer, Andrew, "The Internet And The Future Of Corporate Reporting In Europe", The European Accounting Review, 1999.

Marston, Claire and Wu Warney, "Financial Reporting On The Internet By Leading

Japanese Companies", <http://ideas.repec.org/a/taf/euract/v8y1999i2p321-333.html>

Özbecerikli, Mehmet, Mayil Gökhan, "İMKB'deki Hisse Senetlerinin, Fiyat Değişimine İlişkin Borsa Söylentilerinin, Gerçekleşme Düzeyini Tespite Yönelik Bir Araştırma I", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak, 2004.

Sermaye, Piyasası Kanunu,
www.hukukcu.net

SPK Araştırma Raporu 2003 "Hisse Senedi Piyasasında Manipülasyon", http://www.spk.gov.tr/yatirimcikosesi/hisse_senedi_manipulasyon.pdf

Toprak, Y. Ziya, "Türkiye Sermaye Piyasası Raporu 2001", http://www.tspakb.org.tr/index_tur.htm